

واردات محصولات کشاورزی ۱۷ میلیارد دلاری شد

براساس داده‌های گمرک ایران و وزارت جهاد کشاورزی طی سال ۱۴۰۲ درحالی حجم صادرات بخش کشاورزی و غذا در به ۸/۵ میلیون تن به ارزش ۶/۲ میلیارد دلار رسیده که این مقادیر برای واردات به ترتیب ۲۵ میلیون تن به ارزش ۱۷/۴ میلیارد دلار بوده است. به عبارتی طی سال گذشته تراز تجاری بخش کشاورزی منفی ۱۶/۵ میلیون تن به ارزش بیش از ۱۱ میلیارد دلار بوده است.

اینکه چرا این آمارها مهم بوده، باید گفت نگاهی به داده‌های تجارت ایران در سال ۱۴۰۲ نشان می‌دهد طی سال ۱۴۰۲ از مجموع تراز تجاری منفی تجارت غیرنفتی حدود ۷۰ درصد آن تراز تجاری منفی اقلام کشاورزی و غذا به خود اختصاص داده است. بخش قابل تأمل تراز تجاری منفی بخش کشاورزی اینجاست که مورد داده‌های تجارت خارجی ایران نشان میدهد در حالی از سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۹ تراز تجاری منفی بخش کشاورزی و غذا حول و حوش ۳ تا ۴ میلیارد دلار بوده اما این مقدار از سال ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۲ به ۱۱ تا ۱۳ میلیارد دلار رسیده است.

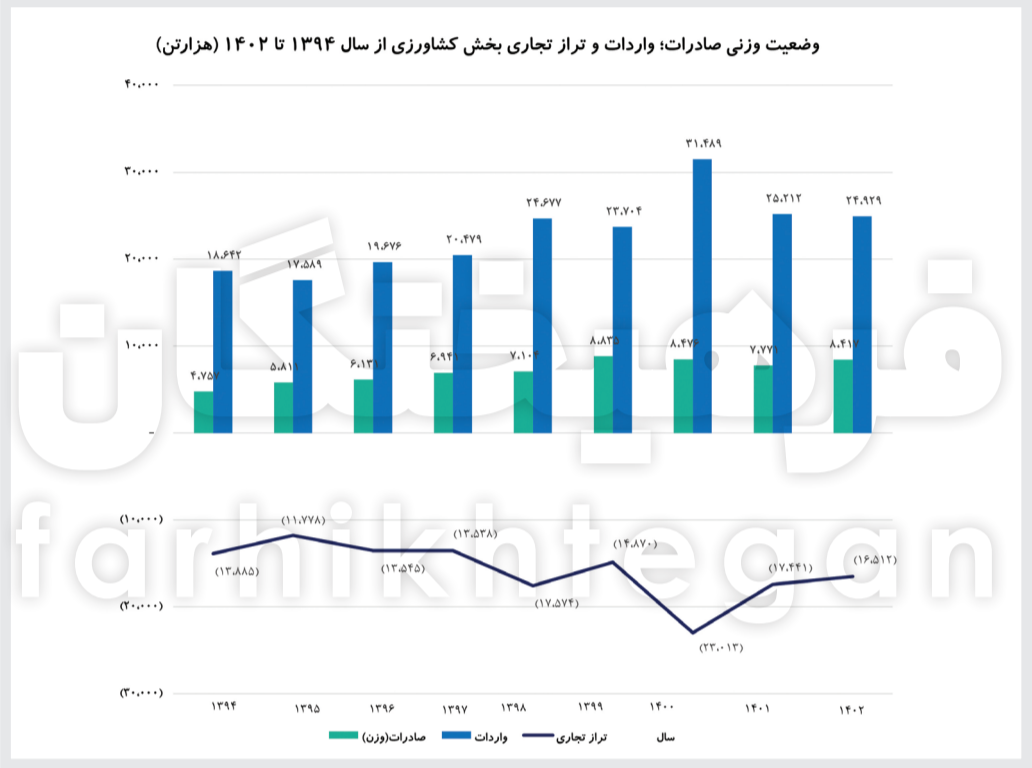
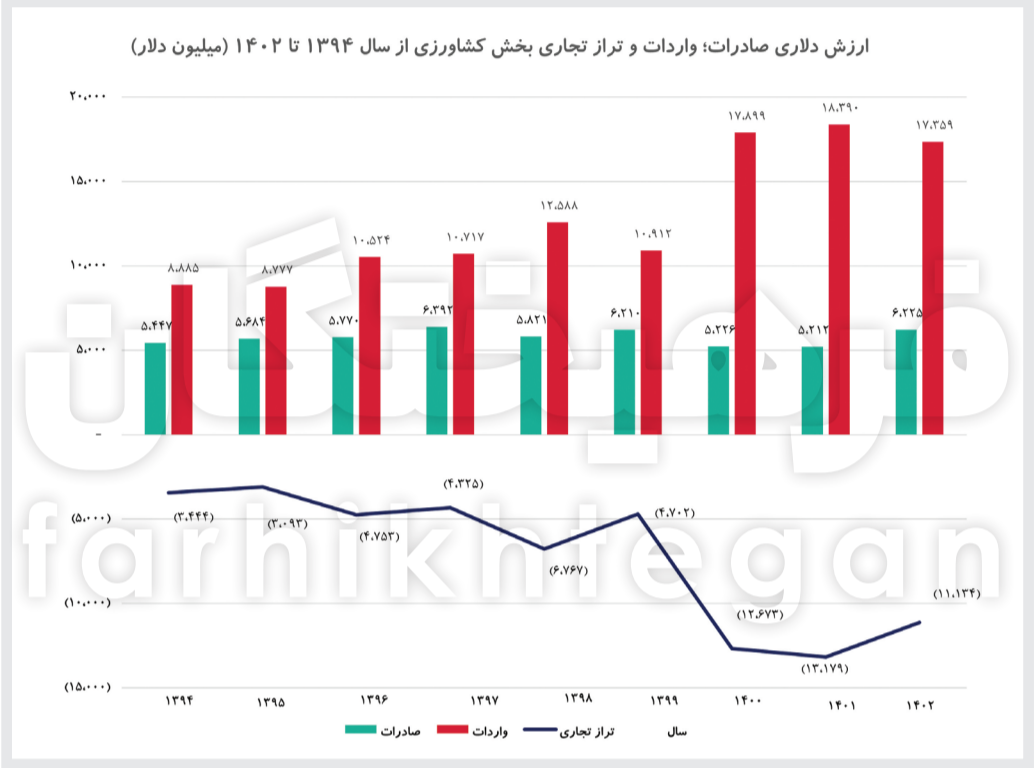
به نظر می‌رسد ۵ دلیل برای این اتفاق می‌توان ذکر کرد. ۱- افزایش میل به واردات در نتیجه سیاست ارزی دولت یعنی تخصیص یارانه به واردات؛ ۲- خشکسالی‌های چند سال اخیر؛ ۳- بحران روسیه و اوکراین؛ ۴- سیاست‌های تنظیم بازار دولت و ۵- کاهش میل به تولید در بخش‌های حمایتی (واردات ارزان تر از تولید).

کارشناسان معتقدند بخشی از افزایشی که در نتیجه خشکسالی‌ها رخ داده قابل کنترل نبوده اما اجرای سیاست ارز ترجیحی و اختصاص یارانه به واردات بدون اجرای برنامه افزایش تولید و مدیریت تعداد اقلام وارداتی این ناترازی را در بخش کشاورزی و غذا تشدید کرده است.

۵ دلیل افزایش واردات بخش کشاورزی

یکی از دلایل افزایش واردات، افزایش میل به واردات و به واسطه تخصیص ارز ترجیحی از سوی دولت است. در گذشته نرخ ارز ترجیحی ۴ هزار و ۲۰۰ بود اما این عدد الان به ۲۸ هزار و ۵۰۰ تومان رسیده که به کالاهای اساسی اختصاص پیدا می‌کند. قابل ذکر است که تخصیص ارز دولتی به کالاهای اساسی منجر به گسترش شکاف میان نرخ ارز ترجیحی با نرخ ارز در بازار غیررسمی می‌شود. در چنین شرایطی تمایل نسبت به واردات افزایش می‌یابد. همچنین زمانی که ارز ترجیحی رابیه یک کالای تخصیص می‌دهیم بخش از این واردات در فرآیند توزیع گم یا در بازار فروخته می‌شود و به دست تولیدکننده دام و طیور نمی‌رسد و عملیاتی از آن هدر رفته و از چرخه توزیع رسمی دولت خارج می‌شود. چنین شرایطی در زمان ارز ترجیحی ۴ هزار و ۲۰۰ تومانی نیز حاکم بود و پرونده‌های قضایی فروش غیرمجاز یا خارج از شبکه و... را در اثر تخصیص ارز دولتی شاهد بودیم. طبیعی است که هرچقدر کالایی با نرخ پایین عرضه شود، تقاضا برای

آن افزایش پیدا می‌کند و حتی جایگزین برخی کالاهای دیگر می‌شود. بنزین و گازوئیل نمونه‌هایی از همین امر هستند. وقتی بنزین پایین‌تر از قیمت عرضه می‌شود، واردات و مصرف آن افزایش پیدا می‌کند. افزایش مصرف به واسطه تخصیص ارز ترجیحی از سوی دولت است که تا اردیبهشت ۱۴۰۱ با نرخ ۴ هزار و ۲۰۰ و از اردیبهشت ۱۴۰۱ تاکنون با نرخ ۲۸ هزار و ۵۰۰ تومان عرضه می‌شود و فاصله معناداری با ارزش ۲۲ هزار تومانی مرکز مبادله و همچنین ارز در بازار آزاد دارد. از سوی دیگر نیز در ۴ سال اخیر علاوه بر مساله یوز پاندمی کرونا، خشکسالی و کم‌بارشی در کشور سبب شدت‌رشد واردات گندم و اغلب اقلام زراعی کشور افزایش قابل توجهی پیدا کنند. با توجه به اینکه تولیدات ما در حوزه محصولات مکمل نظیر جو، یونجه، علوفه و... برای تأمین نیاز کشور کافی نبود، واردات ذرت، کنجاله و موادی از این دست نیز از رقم تاریخی خود فاصله گرفت و افزایش چشمگیری یافت. این عوامل بر تولید ما تأثیر قابل توجهی گذاشت و بخشی از نیاز کشور که پیش از این از طریق تولید داخل تأمین می‌شد، حالا از طریق واردات تأمین می‌شود. باید توجه داشت که جنگ اوکراین و روسیه به واسطه اینکه این دو کشور دو تولیدکننده بزرگ محصولات کشاورزی و به ویژه زراعی و غلات هستند، زنجیره تأمین جهانی را دچار مشکل کرد و قیمت‌ها در نتیجه جنگ و تنش میان روسیه و اوکراین و همچنین نیاز وارداتی ما به لحاظ ارزی افزایش پیدا کرد.

شنبه ۲۵ فروردین ۱۴۰۳

شماره ۴۱۱۱

WWW.FDN.IR

FARHIKHTEGANDAILY

جهش تولید مسکن با مردمی‌سازی

مریم طیبی‌نظری خبرنگار

رهبر انقلاب بعد از آنکه سال ۱۴۰۳ را به نام «جهش تولید با مشارکت مردم» نامگذاری کردند، با اشاره به اهمیت مشارکت مردم در تولید ملی، تحقق جهش تولید را در گرو مردمی کردن آن دانستند. در این سال‌ها و به خصوص بعد از سال ۹۷، مساله مسکن که بخشی از اقتصاد کلان کشور و مهم‌ترین و اصلی‌ترین کالای رفاهی خانوار به حساب می‌آید، تبدیل می‌شود به یک بحران امنیتی- اقتصادی شده است. البته این بحران نتیجه مستقیم ترک فعل‌های اتفاق افتاده در دهه ۹۰، عدم سیاست‌گذاری و مداخله صحیح دولت قبل در حوزه مسکن است. مجموع این اتفاقات باعث از بین رفتن توازن بین عرضه و تقاضا در این بازار شده که نتیجه‌ای جز پدیده انباشتگی تقاضا در دهه گذشته نداشته که یکی از تأثیرات مهم آن بیکی قیمتی ایجادشده در حوزه مسکن در نیمه دوم دهه ۹۰ بود. یکی از مهم‌ترین برنامه‌های دولت سیزدهم ساخت چهارمیلیون واحد ساختمانی و پاسخ به انباشتگی مذکور و برگرداندن توازن میان عرضه و تقاضاست؛ برنامه‌ای که قبل از به روی کار آمدن دولت به شکل وعده انتخاباتی از سوی ابراهیم رئیسی مطرح شد و بعد از آن به صورت طرح نهضت ملی مسکن در دستور کار دولت قرار گرفت اما درحال حاضر و پس از آنکه دوسال از اجرای شدن این نهضت ملی مسکن می‌گذرد، سرعت اجرا و نتایج طرح قابل قبول نیست. همین مساله باعث شده کارشناسان این حوزه بارها و در قالب‌های گوناگون به لزوم تغییر شیوه اجرایی شدن طرح نهضت ملی مسکن اشاره و تأکید کنند تنها راه ممکن برای خروج از بن بست ساخت مسکن، اعتماد به مردم، مردمی کردن تولید مسکن و استفاده از ظرفیت‌های مردم است. اصلی که رهبر انقلاب اسلامی نروز امسال علی‌رغم تذکرات قبلی این بار آن را به صورت شعار، سرلوحه تصمیمات مسئولان قرار دادند.

حضور پررنگ مسکن در پیام‌های نوروزی مسئولان

توجه به اقتصادی بودن شعار سال خیلی به دور از ذهن نیست که مخاطب اصلی این شعار را، مسئولان اقتصادی بدانیم. در همین راستا رئیس جمهوری دولت سیزدهم در پیام نوروزی خود با بیان اینکه مسکن به عنوان یکی از مهم‌ترین مسائل اقتصادی است، گفت: «مساله مسکن، در ابتدای این دولت، تبدیل به یک گره شده بود. هم «عقب‌ماندگی در ساخت» وجود داشت و هم «پلاتیکلفی». بعد از رفت‌وآمد چند دولت، هنوز ۲۴۰ هزار واحد مسکن مهر، تحویل داده نشده بود و تعهدی برای دولت بود. ابراهیم رئیسی اضافه کرد: «مورز بیش از دو میلیون و ۴۰۰ هزار مسکن در کشور درحال ساخت است. نیمی از مسکن‌های مهر به مردم تحویل شده و نیمی دیگر ان شاء الله در دست اقدام است که به‌زودی تحویل مردم عزیزمان خواهد شد.»

مهرداد بذرازش، وزیر راه و شهرسازی نیز از عملیاتی شدن بخش مسکن در راستای تحقق شعار سال خبر داد و گفت: «ما برای واگذاری زمین شهری و روستایی و تسهیل ساخت‌وساز توسط مردم اقدام خواهیم کرد. تعداد مسکن‌های درحال ساخت از دو میلیون و ۴۰۰ هزار واحد مسکونی در اسفند ۱۴۰۲ عبور کرد و در ۹ ماهه ۱۴۰۲ در بخش تولید مسکن طبق اعلام بانک مرکزی رشد این بخش به مثبت ۴.۸ رسیده است.»

شکاف عمیق بین عرضه و تقاضا در بازار مسکن

بررسی سیر تحولات قیمت مسکن در دو دهه اخیر نشان می‌دهد روند رشد قیمت مسکن در دهه ۸۰ کاهش یافته و در دهه ۹۰ افزایشی شده است. به‌زعم

در هر سال کمبود مسکن وجود دارد. از دیگر سو طبق آمارها، سهم صنعت ساختمان از تولید ناخالص داخلی کشور که قبلاً در زمان رونق ساخت‌وساز کشور بیش از ۲۰ درصد را تجربه کرده حدود پنج تا شش درصد کاهش یافته است. داده‌های مرکز آمار از رشد اقتصادی ۹ ماهه سال ۱۴۰۱ نشان می‌دهد سهم ساختمان از GDP روند منفی را تجربه کرده است.

همان‌طور که نمودار نشان می‌دهد از سال ۹۵ تا ۱۴۰۲ به تدریج حضور بخش مسکن در رشد سالانه اقتصادی کمتر شده است، تا حدی که در پایان سال گذشته اثری از آن دیده نمی‌شود. این غیبت علاوه بر اینکه حوزه مسکن را با چالش مواجه خواهد کرد اقتصاد کشور را نیز درگیر می‌کند. اما چرا علی‌رغم تمام تلاش‌های صورت‌گرفته دولت نتوانسته است چرخ تولید مسکن را راه بیندازد؟ برای جواب این سوال باید به تأثیرات کم‌کاری‌های انجام‌شده در دهه گذشته رجوع کرد.

از بین رفتن زیرساخت تولید مسکن و مدل ساخت دو عامل اصلی در جاذدن ساخت مسکن

مجلس یازدهم طبق قانون جهش تولید مسکن دولت را موظف به ساخت سالانه یک میلیون مسکن و عرضه آن به بازار کرد. ساخت سالانه یک میلیون واحد مسکونی به معنای ساخت روزانه حدود دو هزار و ۷۴۰ هزار واحد مسکونی است. به عبارت بهتر، دولت برای انجام تکلیف قانونی خود باید ساخت‌وساز را به سه برابر قبل افزایش دهد؛ چراکه در دهه ۹۰ سالانه حدود ۲۵۰ هزار واحد مسکونی ساخته می‌شد که برای رساندن آن به یک میلیون واحد نیاز به رشد دو و نیم برابری است.

اجرای شدن چنین تکلیفی در حال حاضر برای دولت امری سخت و پیچیده است، سختی آن از بین رفتن زیرساخت‌ها در دهه گذشته برمی‌گردد و پیچیدگی آن به خاص بودن حوزه مسکن ارتباط پیدا می‌کند. اساساً دولت در مواجهه با حل معضل مسکن با یک پیچیدگی خاصی مواجه است. جاماندگی حوزه مسکن و انباشت تقاضای موجود در دهه ۹۰ باعث شده دولت از سویی ناچار باشد برای تحقق مسکن مورد نیاز، ابتدا زیرساخت تولید آن را فراهم کند و از دیگر سو مجبور باشد این کالای رفاهی لازم را در کمترین زمان ممکن که در حال حاضر با یک تاخیر ۱۰ ساله دست به گریبان است، برای مردم فراهم کند.

عبدالجلال ابری، سخنگوی کمیسیون عمران مجلس با اشاره به اینکه در طی چهار سال، ساخت چهار میلیون مسکن شدنی است، توضیح داد: «در حال حاضر ساخت یک میلیون مسکن در سال شدنی نیست. به دلیل آنکه بستر تولید مسکن در سال ۲۰۰۹۹ هزار واحد بوده است. برای تولید یک میلیون واحد مسکونی در سال لازم است تا این عدد پنج برابر شود. به همین خاطر دولت در سال ۱۴۰۱ نتوانست یک میلیون مسکن بسازد. اما من مطمئن‌م با اقداماتی که دولت در زمینه ساخت مسکن انجام داده است تولید چهار میلیون مسکن تا پایان دوره چهارساله محقق خواهد شد. بنابراین اگر امسال شروع به فراهم کردن بسترهای تولید مسکن و اجرای قانون جهش تولید مسکن کنیم چند سال بعد اثرش را در بازار می‌گذارم.»

بنابراین برای جبران عقب‌ماندگی در این حوزه نیازمند رشد دو و نیم برابری ساخت‌وساز نسبت به دهه ۹۰ است و چنین جهش بزرگی در شرایط اقتصادی فعلی بدون یک راهکار نوین ممکن نیست. همان‌طور که تجربه این دوسال گذشته به دولت نشان داد با اکتفا به راهکارهای سابق و تبعیت از الگوهای قدیمی نتیجه‌نازای به دست نخواهد آمد.

عرضه زمین و مردمی‌سازی راه نجات مسکن

کارشناسان معتقدند به دلیل عدم وجود بسترهای لازم برای تولید سالانه یک میلیون واحد مسکونی توسط دولت آنچه می‌تواند بازار مسکن را از بن بست خارج کند، تغییر مدل ساخت از بلندمرتبه‌سازی و مشارکتی به مردمی‌سازی است. در حال حاضر فرآیند پروژه نهضت ملی مسکن غالباً با الگوی ساخت مشارکتی با پیمانکار پیش می‌رود. در این الگو به دلیل بی‌الشع بودن پیمانکار و وجود چندین خانوار متقاضی شرایط ساخت‌وساز پیچیده می‌شود و به موفقیت رسیدن آن مشروط به عوامل متعدد است. مهم‌ترین ویژگی که این مدل را نسبت به شرایط کنونی حوزه مسکن نامناسب می‌کند زمانبر بودن آن است.

در مقابل با عرضه مستقیم زمین به مردم و مردمی‌سازی مشکلات مدل مشارکتی پیش نمی‌آید بلکه سرعت ساخت‌وساز و قیمت تنهایی مسکن بسیار ارزان‌تر خواهد شد و مساله زیرساخت هم تا حد قابل قبولی حل می‌شود. در این مدل نقش دولت از تصدی‌گری به تسهیلگری تغییر می‌یابد. در همین راستا و در ارتباط شعار سال و جهش تولید مسکن، فرسید ایلانی کارشناس حوزه مسکن این‌گونه توضیح داد: «درخصوص شعار سال و مساله جهش تولید با مشارکت مردم باید ابتدا اشاره کرد که در این یک سال اخیر آنچه از جناب آقای بذرازش وزیر راه و شهرسازی شاهد بودیم، اولویت داشتن عرضه زمین به مردم بود که در سال‌های قبل این نگاه وجود نداشت. واگذاری زمین مستقیماً به مردم می‌تواند جهشی در ساخت مسکن رقم زند؛ چراکه با در اختیار قرار دادن مسکن به مردم امکان ساخت سریع‌تر و ارزان‌تر خانه فراهم می‌شود.»

وی با تأکید به اهمیت صنعتی سازی مسکن گفت: «ما باید در کنار عرضه زمین مردمی‌سازی صنعتی‌سازی را هم ببینیم. برای عرضه زمین و ساخت مسکن توسط مردم باید یک زیرساخت را هم فراهم کنیم. برای مثال یک قسمتی از ساخت‌خانه به صورت پیش‌ساخته و در حد سفت‌کاری در اختیار مردم قرار بگیرد. برای تحقق این امر نیاز است یک سیاست‌گذاری در لایه میانی انجام بگیرد و دولت باید از صنعتی‌سازی تک‌طبقه حمایت کند. علی‌رغم تصور رایج که صنعتی‌سازی را مسأله‌ای در صورت صنعتی می‌دانند، می‌شود قسمت‌هایی از مراحل ساخت خانه را به صورت صنعتی انجام داد و در اختیار مردم قرار گذاشت. اگر این اتفاق بیفتد، هم جهش تولید مسکن با مشارکت مردم را می‌توانیم داشته باشیم و هم به سمت ساخت خانه‌های مقاوم در برابر زلزله و ذخیره انرژی و به‌طور کلی مطابق با استانداردهای روز جهانی حرکت می‌کنیم. مضاعف بر آن سرعت ساخت با در صنعتی‌سازی هم بسیار بالا می‌رود.»

ایلانی با اشاره به نقش مهم زمین در تحقق وعده دولت توضیح داد: «درخصوص هدفی که دولت از روز اول شروع به کار خود برای ساخت چهار میلیون خانه اعلام کرد باید گفت، با توجه به عمر یک سال و نیمه باقی‌مانده از دوره دولت سیزدهم بهترین راه واگذاری زمین است. دولت می‌تواند با سرعت بخشیدن به واگذاری زمین وعده خود را با دادن چهار میلیون زمین به مردم محقق کند.»

این کارشناس حوزه مسکن در آخر افزود: «از آنجا که ساخت خانه امری زمانبر است، به نظر می‌رسد در این زمان باقی‌مانده از عمر دولت نمی‌توان انتظار داشت که این چهار میلیون تحقق یابد اما با واگذاری زمین به متقاضیان علاوه بر عملی شدن وعده دولت یک اطمینان خاطر هم برای مردم ایجاد خواهد شد. اینکه یک قطعه زمین را صاحب هستند و می‌توانند به صورت تدریجی آن را بسازند خود ایجادکننده امید و امنیت برای متقاضیان است.»

- مدیرمسئول:
- محمد امین ایمان‌جانی
- قائم‌مقام مدیرمسئول:
- مسعود فروغی
- سردبیر:
- محمد زعیم‌زاده
- تلفن و فکس:
- ۶۲۹۹۹۴۹۵ (۰۲۱)
- کدپستی:
- ۱۱۳۵۳۳۸۱۶
- چاپ:
- چاپخانه دانشگاه آزاد اسلامی
- نشانی:
- خیابان حافظ، پایین‌تر از جمهوری
 - روبه‌روی ساختمان بورس
 - ساختمان فرهیختگان، طبقه سوم